

Konfirmasjon

L

Konfirmasjonstiden er noe særeget for folk i Rødøy.

Konfirmasjon i gamle dager

En beretning av Ola Bikset

Det første inntrykk jeg har av konfirmasjonen er noe av det min morfar fortalte meg som smågutt da han var på besøk hos oss i klokkergården i Selvågen ei konfirmasjonshelg. Det var endel fra sin egen konfirmasjon han fortalte. Den tid var Meløys anneks under Rødøy, og han ble konfirmert på Rødøya. Årstallet husker jeg ikke nå, men presten hette Motzfeldt.

Sålangt jeg husker hans fortelling var det 95 konfirmanter. De fleste var innlosjert i kommunestua, som selvsagt var overfylt. Det var ikke pedell eller kokk. Undervisningen ble holdt 2 ganger daglig. En time før slutten av første periode pekte presten ut kokkelaget for dagen: 10 jenter og 10 gutter. Guttene skulle hogge ved og bære vann, og skjære sund fisk. Jentene stod for koking og vasking. Der var i kommunestua 4 oppmurte gråsteinsgruer, 2 i hver etasje. I skilleveggen mellom gruene var det plukket ut løs stein så man kunne få ei hand igjennom. Hullet kunne også gi mulighet til en viss kommunikasjon - eller eventuelt "tjuvlåne" ei glo hvis en hadde rå ved og naboen hadde fått ordentlig fyr under grytene. Hver måtte ha med sin del av det som trengtes av ved, fisk, sild og poteter. Annen slags kokemat var det vel neppe. Hver hadde sin "utfalskiste" med tørrmat. De måtte stå ute, og der ble en stor del av tørrmaten spist. Det kunne gå bra i godt vær, og medføre et spesielt samvær, men det var ikke bare solskinn og romantiske opplevelser. Det er klart at et slikt 4 ukers opphold på et stort sett ukjent sted kunne bli en blandet opplevelse som førte med seg episoder av forskjellig slag, som det ikke er mulig å ta med her.

Den første konfirmasjon som jeg har et noenlunde sammenhengende bilde av kan kanskje tidfestes til 1927. Det blir 58 år tilbake. Når minnene står så klart for meg, er det fordi jeg var mye sammen med den konfirmantflokk, noe fordi far var konfirmantlærer og klokker, og jeg var begynt som organistvikar året før.

Det var ikke prest i Rødøy det året. Embedet ble styrt av sognepresten i Meløy, Edvard Walvig Olsen, som hadde 2 kirker å betjene, Meløy og Fore. Om han hadde konfirmasjon i begge disse vet jeg ikke. Tjenesten i Rødøy foregikk på den måten at han kom til Rødøy hver tredje lørdag og gjorde post- og kontorarbeide, og holdt så gudstjeneste påfølgende søndag. Da konfirmasjonen begynte var han nok langt mer sammenhengende de 4 ukene den varte.

Konfirmasjonen begynte gjerne med at en stor del av foreldrene kom til gudstjeneste og hadde konfirmantene med seg og fikk

"hilse på" prest og klokker. De som ikke kom søndag, kom mandag morgen.

Innskrivingen begynte kl. 10.00 med navneopprop iflg. oppgaver fra hver skolekrets. Med seg måtte de ha Forklaring av Pontoppidan til Luthers lille katekismus, Bibelhistorie og testamente, helst bibel og vaksinasjonsattest. For dem som var døpt utenbygds, også dåpsattest. De fikk også opplyst dagsorden og gitt de første lekser i bibelhistorie, forklaring og vers i Landstads salmebok, som lærtes utenat, og det var ikke lett for alle som ikke hadde lært bøkene skikkelig i folkeskolen.

Dagsorden: Oppmøte i kirken kl. 10.00 - der presten åpnet med en kort andakt. Så ble det overhøring i forklaring og salmevers, 2 timer minus 10 minutters frikvarter, ferdig kl. 12.00.

Middag og lekselesing. Kl. 16.00 bibelhistorie i 2 timer med overhøring og kommentarer ved klokkeren - som var min far - . Fri fra kl. 18.00 til 19.00. Da hadde klokkeren øvingstime i korsang med konfirmantene (kanskje som et aktivitetstilbud/-påbud). De lærte som regel 4 sanger for firestemt blandet kor på de 4 ukene konfirmasjonen varte. Kl. 20.00 kveldsandakt ved klokker og prest hver sin dag.

Innlosjeringen av en slik konfirmantflokk gikk greit på den måten at de aller fleste familier på Rødøya tok inn fra 1 og kanskje opptil 7 konfirmanter - som hadde med det de trengte for oppholdet.

Jeg tror det var vanlig med kr. 10,- i oppholdsgodtgjørelse for hele tiden. De som ikke hadde fått privat innlosjering, oppholdt seg på Kommunestua.

Jeg kan ikke huske om det var pedell det året, men klokkeren var vaktmester / nattvakt og lå i et "kått" med utgang mot loftgangen mellom 2 fellesrom hvor jentene lå i dobbeltsengen på det ene og guttene på det andre. Etter kl. 10.00 skulle det være stilt, og ingen fikk være ute uten lovlig ærend. Da var det litt friere for de som bodde privat, selv om de kanskje av og til "frivillig" måtte hjelpe til med oppvask og rengjøring inne, og for eksempel potethypping og torvtørk ute.

Slik gikk da konfirmasjonstiden - kanskje litt trivielt sett fra nåtidens synspunkt, men jeg tror de fleste ikke så det slik da. Det var en ny og spennende tid, og et nyopplevd samvær der man stiftet nye bekjentskaper og vennskap, ja, for mange for livstid, enkelte ganger, men sjelden, også senere ekteskap. Det hadde stor betydning at prest og klokker var "folkelige personer" som gjorde de 4 ukene trivelige. Det var nokså vanlig at klokkeren bød hele flokken til frikveld på klokkergården, der de fikk servering og koste seg bl. a. med lek på gressbakken. Mange husker vel som gamle da de lekte siste par ut, slå på ringen, og sanglekene veve vadmél og 7 vakre jenter/kjække gutter i en ring - og så all fellessangene. Det var også vanlig med en utmarsj til "steinkjerka" i foten på Rødøyløva. Der måtte en kripe inn en om gangen og så komme inn i en spissbuekatedral som kunne romme kanskje et par hundre, syngende en korsang eller to i den særegne akustikken, og så oppleve kveldsandakten der, før en krøp ut igjen.

Dette året hadde konfirmantene en særegen utflukt som presten spanderte på flokken. Han leide Georg Gabrielsen på Abrahamsplassen med sin motorkutter "Berna", 38 fot, med 10 hk. Populær motor og dro til Svartisen i Holandsfjorden med hele konfirmantflokken hvor vi ble godt mottatt på Fondalsøyra

av gårdbruker Johan Fondal som var med opp til iskanten som guide. Iskanten var ikke så langt fra sjøen da, og jeg husker at han fortalte mange ting om is og turister. Og så sa han: "Nå holder det på å skje noe, men vi vet ikke hva det er. Det har på kort tid skjedd så store forandringer i iskanten som ingen har opplevd eller kan forklare. Året etter ble det åpent vann foran iskanten som begynte å trekke seg tilbake, og det gikk ikke så veldig mange år før hele det store vannet som vi kan se idag, kom fram, og isen fortsatte å smelte oppover fjellsiden. Derfra gikk vi tilbake til Fondal gård hvor alle fikk servert gratis rømmegrøt (på prestens bekostning?) som konfirmantene takket for med korsang, noe Fondalingene ble svært begeistret for.

Da vi kom ned til stranda igjen, fikk vi en alvorlig forskrekkelse som jeg må nevne. Skyssbåten var synkeferdig. Sjøen gikk nesten helt opp under dekket, og skipperen rodde for livet for å komme seg ombord for å pumpe. Men det var ikke sjø i pumpa. Vi så han gløttet ned i maskinrommet, så i lugaren, tok av ei romluke og så ned i rommet - vi som sto på stranda forstod ingenting. Skipperen gikk så ned i maskinrommet og fyrte opp motoren og startet. Da - etter noen dunk - gjorde kutteren et veldig hopp nesten opp av sjøen, så gynget den kraftig noen ganger, mindre og mindre, og la seg så rolig til rette. Vi hadde ankret på for grunt vann på fallende sjø som var uklar av leirvatnet Svartiselva førte til havet. Kutteren var seget ned i bunnleira og satt fast i denne når sjøen flødde, helt til vibrasjonen fra motoren gjorde at leira slapp taket. Da vi var sikre på at kutteren var uskadd, tok vi på hjemturen over en blikkstilte fjord i lun forsommerveld, med masse sang og nydelig kveldsol frem mot midnatt.

Og så omsider kom konfirmasjonshelga. Fra kl. 13.00 om lørdagen begynte de første båtene å vise seg på fjorden. Kl. 17.00 var det folk å se alle steder. Kirka, kirkegårdsporten og flere steder hadde konfirmantene pynta med lauv av bjørk og rogn og hegg. Enkelte poppelkvister var med å gi en særegen atmosfære, særlig for dem fra de ytterste nakne øyene. Lørdagskveldens høydepunkt var andakten kl. 20.00. Da var gjerne 2-300 mennesker tilstede, kanskje flere. Da ble det også overrakt gaver til prest og konfirmantlærer, og konfirmantkoret hadde sin siste prøve. Dersom været var godt, strømmet folk til kirken hele natten - som til et marked - og det var et yrende folkeliv i alle hus, båter og låver - og under hver busk.

Søndagsmorgen gikk alle flagg til topps. Det var å komme tidlig til kirka for å sikre seg sitteplass. Konfirmantene var plassert på langbenker i midtgangen, i sin fineste stas. Det var ikke kapper den gangen.

Så begynte klokkingen, orgelpreludiet, velkomsthilsen fra koret, klokkerbønn og det overveldende bruset fra fulltonende menighetssang fra fullsatte benker og ståplasser fra galleriene, og i midtgangen fra konfirmantbenkene og bakover til utgangen, til fulltonende orgelledsagelse "La denne dag O Herre Gud, for oss velsignet være". Og så fortsatte gudstjenesten videre med alle ledd uten innskrenking. Preken - kirkebønn - offer til konfirmantbibler (offeret gikk til et fond hvor størrelsen av fondet bestemte om konfirmantene kunne få bibel, eller bare testamentet). Som regel var det ikke barnedåp konfirmasjonssøndagen, det ble heller gjort lørdagskvelden ved andakten. Da hendte det at konfirmanter ble døpt (en sjelden

gang,) oftere var det noen som fikk sin hjemmedåp stadfestet, før de kunne bli konfirmert.

Konfirmantoverhøringen samlet vel kanskje den største interessen. Det ble ofte gjort grundig, og tok tid. Det var ikke uvanlig at enkelte besvimte, især hvis været var varmt. Så den høytidelige konfirmasjonshandlingen - og slutten på gudstjenesten med konfirmantkoret.

Fotografering var ikke brukt inne da, men ute var det både gruppefotografering av fotograf, og enkeltfotografering i tellet som fotografen hadde reist for anledningen. Og så konfirmantkortene. Gratulerer hjertligst. Deretter mat og kaffe og middag i vennelag og familiesammenheng, og fra utsalg ved en eller annen institusjon, som oftest Røddøy Helselag. Tombola. Utlodning, hele dagen til kveldsandakten kl. 19.00 med korsang av konfirmantene, og utdeling av bibler. (Der kunne også være konsert av kor tidligere på ettermiddagen fra andre steder.) Etterhvert begynte det å stilles litt av utover søndagskvelden. På mandagen fortsatte det med nadverdsgudstjeneste kl. 11.00 med skriftemål. Nadverdgjestene måtte på forhånd melde seg for klokkeren, da gjestenes navn ble ført i nadverdsprotokollen. Hvis klokkeren var samvittighetsfull i sitt oppdrag, måtte han følge med for å få navnet på dem som ikke hadde passet på å forhåndstegne seg.

Tok søndagsgudstjenesten 3 timer, var nok ofte nadverdsgudstjenesten av 2 timers varighet. Det var ikke uvanlig at vel halvparten av konfirmantene deltok i nadverden, og de gikk da frem først eller sammen med sine foreldre.

Ved slutten av gudstjenesten bar gjerne klokker og prest fram sin takk og sine beste ønsker for konfirmanter og foreldre, og sine siste formaninger og oppmuntringer til de unge. Og begynte konfirmasjonstiden med salmen: "I Jesu navn skal all vår gjeming skje," - var gjerne sluttsalmen: "Så vil vi nu sie hverandre farvel". Det falt gjerne tårer fra både unge og gamle da - og før også i gudstjenesten. Der var høytid og følelse med i bildet. Et folkeliv og menighets /

kirkeinteresse som neppe kan sammenlignes med dagens. Dersom konfirmasjonsdagen var forskjellig i de nærmeste kommuner, kunne folk og båter i betydelig antall samles fra Meløy og Gildeskål i nord til Træna og Lurøy i sør. Hva med i dag ?

I Losviksundet var bare ei smal renne for gjennomfart. Ellers kunne en gå fra båt til båt fra ende til annen. Og slik i alle viker og sund. I dag er et slikt bilde ukjent, men når 50-årskonfirmantene treffes, finner en bildet igjen, og ofte enda mer detaljert. - Og så, innerst inne, minnene, opplevelsene -----
-. Dypt i hver hjertebunn finnes der strenger -----.